

VOORWOORDELIJK

“Jongeren somber over eigen perspectief”, kopte de voorpagina van Trouw op 18 mei 2005. Aanleiding van dit bericht was een onderzoek dat Start Foundation had gehouden onder laag-opgeleide en werkloze jongeren. In die tijd - ruim een jaar geleden dus - zaten er maar liefst 115.000 jongeren zonder baan. De keuze om met en voor deze doelgroep de Baanbrekerprijs 2005 te organiseren was in alle opzichten een juiste gebleken. Met onze partners van toen Fortis Foundation en Taskforce Jeugdwerkloosheid, kunnen we terugkijken op een spraakmakende editie.

Partners, dat woord komt vaker voor in dit verslag. Steeds vaker ondernemen we activiteiten met anderen om zodoende het effect en bereik van onze activiteiten te vergroten. Het ongekende succes van onze studiedag in december was niet in de laatste plaats te danken aan de succesvolle samenwerking met onder meer NIVRA-Nyenrode.

In dit verslag proberen we weer een zo realistisch en compleet mogelijk beeld neer te zetten van wat er zoal gebeurd en bereikt is. De vorm van het verslag heeft intussen opnieuw de nodige aanpassingen ondergaan. Vorig jaar hebben we het toenmalige verslag door externe deskundigen laten beoordelen. Hun commentaar is medebepalend geweest voor de inhoudelijke vernieuwingen.

Wat niet veranderd is, is het voorafje. De inhoudelijke verslaglegging is – net als de afgelopen jaren – gecombineerd met bijdragen van spraakmakende mensen van buiten Start Foundation. Zij werpen een frisse blik op thema's die ons bezighouden aan de hand van vijf werkwoorden. Elena Simons, zelfbenoemd maatschappelijk uitvindster. Ooit stopte zij sinterklaas cadeautjes in de verzamelde schoenen in een moskee. Marco Pastors, oud-wethouder en voorman van Leefbaar Rotterdam die in 2002 aantrad onder het motto dat alles beter zou gaan. Mohammed Allach, profvoetballer en pleitbezorger voor Marokkaanse jongeren. Wetenschapper Peter van Lieshout (WRR) schreef nu een alles behalve wetenschappelijk essay en topcoach Joop Alberda die in 1996 de Nederlandse volleybalploeg in Atlanta naar goud leidde.

U moet er wel even voor gaan zitten. Maar troost u met de gedachte dat we niet alles hebben opgeschreven. Het verhaal van Boris bijvoorbeeld. Boris werd door ons begin maart uit de bak: 'nagenoeg onbemiddelbaar', gevestigd. Negentien jaar oud, geen diploma en voormalig vluchteling. We vroegen een baas om Boris de kans te geven zijn CV 'live' te presenteren aan de hand van een gezamenlijk bezoek aan zijn ouders, vroegere school en het asielzoekerscentrum waar hij gewoond had. We wilden een praktisch voorbeeld van een simpel, effectief idee uitvoeren. Het klikte. Driekwart jaar later is Boris (in kostuum met das) één van de meest gewaardeerde medewerkers op kantoor. Uiteindelijk is dat waar we het allemaal voor doen.

Bert de Vries, voorzitter

WERKEN Werken is voor veel
van lifestyle geworden.

Voetbal is een mooi voor
worden beoordeeld op hun
ongeacht hun achtergrond

Allach **COACHEN** Of je nu op een
erepodium wilt komen, het

Joop Alberda **VERANTWOORDEN**

bestaat grotendeels uit
en politici. Marco Pastors
probleem hebben iets
probleem. Voor mensen
een luxe om ermee in aanra

mensen allang een vorm

Peter van Lieshout **INTEGREREN**

beeld van integratie. Spelers

talent en hun kwaliteiten

of afkomst. Mohammed

baan uit bent of op een

gaat toch om hetzelfde.

De reïntegratie-industrie

sociale dienst medewerkers

UITVINDEN Mensen met een

waardevols te bieden: hun

zonder dat probleem, is het

king te komen. Elena Simons

WER KEN

door:

Peter van Lieshout

WERKEN ALS LIFESTYLE

Werk bepaalt voor veel mensen een belangrijk deel van hun leven – die constatering is een absolute trivialiteit. Wat echter opvalt, is dat dat gegeven niet weerspiegeld wordt in de wijze waarop over werk wordt nagedacht in de Nederlandse samenleving. Neem de TV: mensen kijken er inmiddels bijna drie uur per dag naar en ze ontlene er niet alleen informatie aan, maar ze zijn in toenemende mate ook hun eigen identiteit gaan benoemen in termen die ze aan de TV ontlene. De TV is daarmee een heel vormend medium geworden. Hoeveel programma's zijn er nu te zien waarin werk op een interessante wijze wordt afgebeeld? Goed, af en toe is er een goed bedoeld gesponsord programma waarin op een wat oubollige wijze wordt uitgelegd hoe belangrijk arbeidsomstandigheden zijn, maar zo'n programma wordt veilig aan de randen van de nacht geprogrammeerd. En natuurlijk is er *The Office*. Maar daar blijft het dan toch ongeveer wel bij – de recente programma's waarin politici terugkeren naar 'de werkplek' kun je moeilijk in dit rijtje zetten. Hoe kan dat? Het opvallende is,

dat dezelfde afwezigheid van aandacht voor de betekenis van werk terug te vinden is in de wetenschappelijke literatuur. Toegegeven, er zijn studies over arbeidsomstandigheden, maar die zijn vaak technisch en er zijn veel studies over de arbeidsmarkt, maar die zijn vaak economisch of juridisch van aard. Studies die de betekenis van werk mooi thematiseren, zijn er maar mondjesmaat. Toch leert de literatuur die er wel beschikbaar is, dat de betekenis van werk moeilijk overschat kan worden.

De mooiste studie die in dat opzicht ooit is verschenen, is die van de Amerikaanse onderzoekster Alie Hochschild. Voordat zij deze studie publiceerde, had ze nogal wat onderzoek gedaan naar de dubbele belasting van vrouwen. Toen ze werd gevraagd door een aantal bedrijven om onderzoek te doen naar het feit dat vrouwen zo weinig gebruik maakten van regelingen die vooral voor hen bedoeld waren, zoals de mogelijkheid om parttime te werken, greep ze die kans met beide handen aan. Het opvallende was namelijk dat deze bedrijven juist bekend stonden om hun

WER KEN

goede sociale beleid, dus aan de regelingen leek het niet te kunnen liggen. Hochschild begon het onderzoek met een stil vermoeden dat ook in dit soort bedrijven sprake was van een glazen plafond en subtiele concurrentiedruk, en ze vond het een uitgelezen kans om dat aan te tonen. Gaandeweg het onderzoek moest ze tot de conclusie komen dat die verklaring veel te weinig kracht had. Er was iets anders aan de hand. Op basis van veel interviews met vrouwen kon ze niet anders dan tot de conclusie komen dat deze vrouwen niet parttime wilden werken of anderszins in de gelegenheid wilden worden gesteld om veel tijd thuis door te brengen. Dat had niets te maken met een sterk competitieve sfeer op het werk, het had alles te maken met de sfeer thuis. Er lijkt, zo constateerde Hochschild, sprake van een omkering. Vroeger werd werk geassocieerd met gestandaardiseerd, soms zelfs getayloriseerd werk. Dat beeld bleek nu beter te passen op wat er 's ochtends thuis moet gebeuren

als een aantal kinderen aangekleed, gevoerd en naar school gebracht moeten worden – alle handelingen sluiten nauw op elkaar aan en er is geen ruimte voor afwijking. Werk daarentegen staat voor wat vroeger met thuis werd geassocieerd: er is aandacht, je kan bij iemand een kopje koffie gaan drinken, je kan praten over je eigen ontwikkeling, je krijgt waardering en zelfrespect. Deze vrouwen wisten het wel als ze moesten kiezen. When work becomes home and home becomes work, luidde dan ook de ondertitel van haar boek.

Toegegeven: deze studie gold een specifieke groep vrouwen, die zeker niet het slechtste werk hadden. De studie gold bovendien voor de Verenigde Staten, een land met een andere prestatiemoraal dan Nederland. Maar wat zou er gebeuren als we in Nederland zo'n onderzoek zouden doen? Hoeveel mensen zijn hier blij als ze 's ochtends de deur achter zich dicht mogen trekken om naar

Peter van Lieshout studeerde psychologie en filosofie in Utrecht en Parijs. Hij was achtereenvolgens onderzoekscoördinator bij het Nederlands centrum Geestelijke volksgezondheid, directeur van het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn en directeur-generaal gezondheidszorg bij het ministerie van VWS en directeur-generaal sociale zekerheid en zorg bij het ministerie van SZW. Sinds 1 september 2004 is hij lid van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid.

hun werk te gaan? Hoeveel mensen besluiten niet om gewoon door te werken als ze een hoofdprijs in de loterij winnen? Werk is, zoveel is duidelijk, voor veel mensen al lang niet meer wat het ooit was, namelijk een manier om geld te verdienen. Veel van het harde fysieke werk is ook uitgebannen en werk is een manier geworden om identiteit, zelfrespect en zinvolle contacten te krijgen – niet voor iedereen in gelijke mate en ook niet steeds, maar wel steeds meer. Dat gegeven moet een uitdaging zijn, voor sociaal wetenschappelijk onderzoek, voor de media die zich zo graag richten op alles wat met lifestyle te maken heeft, en nog steeds denken dat werk door mensen vooral geassocieerd wordt met verplichtingen die ze liever vergeten, terwijl het voor veel mensen allang een vorm van lifestyle geworden is, en tot slot voor het beleid, dat het belang van werk alleen kan formuleren in economische of morele termen, terwijl een psychologisch vocabulaire veel krachtiger zou zijn.

Frans Mulders ⁽⁴²⁾

Van huis uit machinaal timmerman. Had jarenlang z'n eigen vloerenleg-bedrijf, maar belandde 6 jaar terug na een ongeluk voor 100% in de WAO. Het herstel vergde 2 jaar. Via reïntegratie, cursussen, goed rondkijken en vallen en opstaan vond hij een nieuwe uitdaging. Geen vloeren leggen, dat gaat fysiek niet meer, maar wel vloeren verkopen. Samen met z'n vriendin in hun bedrijf Parketprofi.

“Werken betekent voor mij vooral: d’r weer bij horen. Toen ik na mijn ongeluk niks meer om handen had, heb ik daar veel moeite mee gehad. Ineens van 70 uur in de week naar niks, dat kwam ontzettend hard aan. Nu horen we d’r weer bij.”

INTE **E**
G **RE** **E**
R **E** **N**

door:

Mohammed Allach

HOLLANDSE NUCHTERHEID EN MAROKKAANSE GASTVRIJHEID

“Aan het woord ‘allochtoon’ heb ik eigenlijk een hekel. Mensen die zich in Nederland gevestigd hebben met de bedoeling er te blijven, zijn voor mij allemaal Nederlanders. Als iedereen zo wordt beschouwd dan heb je ook gelijke kansen. Het gegeven dat ieder individu verschillend is, kan de Nederlandse samenleving alleen maar meer divers en dynamischer maken. Ik ben gek op de Hollandse nuchterheid en doelgerichtheid, maar ik ben ook trots op mijn Marokkaanse hart en gastvrijheid. Door van beide culturen de goede dingen te pakken, ben ik een completer én rijper mens geworden. Dat willen we via de stichting ook doorgeven aan jongeren, om te voorkomen dat de tweede generatie Marokkanen écht een verloren generatie wordt.

We brengen ze daarvoor in contact met rolmodellen: met Marokkanen die geslaagd zijn in de Nederlandse samenleving. Ook allochtonen kunnen slagen in dit land als ze maar willen en er keihard voor willen werken. Rapper Ali B. is een goed voorbeeld. In de voetbalwereld spelen in een paar jaar tijd enkele tientallen Marokkaanse Nederlanders in de Ere- en Eerste Divisie. En er slagen ook genoeg Marokkaanse Nederlanders in andere beroepen. Artsen, advocaten, grafische ontwerpers, managers, timmerlui; er is talent en kwaliteit genoeg onder de Marokkaanse jongeren in Nederland. Maar het valt of staat met motivatie, inzet, discipline en doorzettingsvermogen. Ik kan goed voetballen maar zonder discipline en doorzettingsvermogen was mijn talent niet voldoende geweest om als profvoetballer te slagen.

Marokkaanse jongeren zullen extra hard hun best moeten doen om hier te slagen. Omdat ze toch uit een achterstandssituatie komen die te maken heeft met o.a. minder algemene ontwikkeling, discriminatie en negatieve beeldvorming. In dat opzicht maak ik me flink zorgen over hun toekomst. Het is een kwetsbare groep. Op sociaal-maatschappelijk én sociaal-emotioneel gebied. Natuurlijk zijn een opleiding, een baan en woonruimte belangrijk. Maar vooral telt welke plaats je inneemt in de maatschappij, je identiteit. Door het ontwikkelen van zelfrespect en

INTE GRE REN

zelfvertrouwen ontwikkel je ook vertrouwen in en respect voor anderen. Dat is de basis van waaruit je verder kunt gaan met als doel op een positieve manier deel uit te maken van de samenleving.

De tweede generatie Marokkanen zit nog vast aan de wortels van de eerste generatie en tegelijkertijd ook aan het ‘elastiek’ van de Nederlandse samenleving. Om dan een evenwicht te vinden is moeilijk. We moeten voorkomen dat de achterstand - vooral wat betreft werk, inkomen, huisvesting en opleiding - nog groter wordt. Want dan geef je de achterstand die de tweede generatie heeft door aan de derde generatie. Er wordt zo vaak gesproken over de verloren tweede generatie dat je een grote kans hebt dat die zich ook daadwerkelijk verloren voelt.

Dat veel Marokkaanse jongeren problemen hebben, heeft met meerdere factoren te maken. Drop-outs op school, jeugdwerklozen en criminele jongeren zijn een product van onze eigen samenleving. Je kunt niet alleen de jongeren zelf de schuld geven want je wordt tenslotte niet als crimineel geboren. Maar als je in een minder kansrijke positie bent, dan is de kans dat je in het criminele circuit terechtkomt extra groot. Zo is de onderwijsondersteuning vanuit thuis slecht. Dus is het belangrijk dat het onderwijs zowel de jongeren als hun ouders extra begeleiding biedt. Meer stageplekken zijn ook nodig om de jongeren een echte kans te geven. Uiteraard mag je dan wel motivatie en inzet van ze verwachten. Ondersteuning en begeleiding door het thuisfront en instanties zoals de Jeugdzorg, gemeente, scholen en het bedrijfsleven zijn wel een voorwaarde. Onder allochtone jongeren zit zoveel talent dat het zonde is als daar geen gebruik van wordt gemaakt. Het is een verrijking voor de samenleving als je de goede zaken van alle culturen samen kunt brengen, er een ‘multicultuur’ van kan maken.

Voetbal is voor mij een mooi voorbeeld van integratie: spelers worden beoordeeld op hun talent en hun kwaliteiten ongeacht hun achtergrond of afkomst. Als Affelay een PSV-shirt aantrekt is het een PSV'er, geen Marokkaan. Een elftal is tegenwoordig een samenleving op microniveau: voor het sterkste team breng je de beste mensen in het veld. Ongeacht hun culturele achtergrond of land van herkomst. Tegenwoordig zijn bijna alle voetbalelftallen een afspiegeling van de samenleving. Soms vraag ik me dan ook af waarom zoiets bij sport wél mogelijk is en het elders in de maatschappij nog zulke problemen oplevert.”

Mohammed Allach (32) is een Nederlandse profvoetballer met een Marokkaanse achtergrond. Speelde o.a. voor Feyenoord en Groningen en nu voor WV Venlo. Hij volgde de HBO-opleiding sociaal pedagogische hulpverlening. Is sinds twee jaar nauw betrokken bij de stichting MaroquiStars die Marokkaanse jongeren helpt te integreren in Nederland.

Mode en kleding zijn haar grote passie. Ze werkt in een kledingwinkel en ze liep trots mee in de modeshow die Sinti-jongeren verzorgden tijdens het afsluitende feest van de Baanbrekerprijs 2005. Haar vader Nonni speelt bas in het beroemde Rosenberg trio, maar een muzikale carrière is niks voor haar. Maar ooit een eigen winkeltje, dat lijkt haar wel wat."

"Ik heb geen diploma's. Ik heb kort op het voortgezet onderwijs gezeten en ook nog een jaartje op de Sinti-school, maar dat nooit afgemaakt. Werk vinden viel dus niet mee. Ook omdat je Sinti bent, denk ik. Ik ben weliswaar geboren en getogen in Nederland, maar toch. Gelukkig kreeg ik een kans bij kledingbedrijf Feel Good in Nuenen. Van mijn bazin daar heb ik veel geleerd en aan haar heb ik ook mijn huidige werk in Eindhoven te danken. Over mijn toekomst maak ik me niet zo druk; ik ben nog jong en het komt vast goed!"

Maranatha Rosenberg ⁽²²⁾

**VERA
NTW
OOR
DEN**

interview met:

Marco Pastors

PASTORS WANTROUWT “REÏNTEGRATIE-INDUSTRIE”

Het *Palazzo die Pietro*, voormalig woonhuis van Pim Fortuyn, staat op een minuut of tien lopen van het Rotterdamse Centraal Station. Terwijl er voortdurend groepjes mensen door het imposante pand lopen, zit Marco Pastors ontspannen in de woonkamer annex bibliotheek. Hier staat alles nog precies zoals voor die fatale 6e mei 2002. Een politieke bedevaartplaats waar Pastors zich thuis voelt. Hij kwam hier immers tientallen keren op bezoek bij zijn politieke mentor. Pastors over één van zijn stokpaarden: verantwoorden wat je doet.

RUZIËN MET DE REKENKAMER

'De gemeenteraad heeft al in het begin van ons aantreden gezegd dat de Rotterdamse Rekenkamer erbij betrokken moest worden en achteraf gezien heb ik er geen spijt van dat we dat gedaan hebben. De scepsis ten opzichte van de overheid, dus ook tegenover ons, was en is erg groot. Dan is het goed dat je er een professionele partij naar laat kijken die er geen belang bij mag hebben. Dat paste in onze ambitie. We gingen niet alleen voor Rotterdam bezig, maar we wilden een voorbeeld zijn van een beter functioneren van de overheid. Maar bepaald soepel startte de samenwerking niet. Wij als college staken onze nek uit en benoemde concrete

doelen. Kwantificeerbare doelen zodat we ze konden laten meten. Op hoofdlijnen, niet op de vierkante millimeter. De Rekenkamer sloeg de plank toen mis. Zij gedroeg zich als een klein-zielige accountant. Ze heeft haar vakidiotie laten prevaleren boven het grotere belang. Wij waren in ieder geval bezig om doelstellingen te formuleren en meetbare resultaten te halen. Zij frustreerde dat door spijkers op laag water te zoeken en daarmee dreigde ze het kind met het badwater weg te gooien. ‘

'Daarom ben ik op een gegeven moment maar oorlog met ze gaan voeren. Ik heb gezegd dat wij niets te verbergen hadden en dat we ze alles zouden verstrekken waar ze om vroeg. Maar wat de Rekenkamer in de praktijk deed was een ambtenaar bellen. Die vertelde vervolgens maar een deel van het verhaal zonder te weten in welke grotere setting dat zat. Dan nam ze dat voor waar aan, dan kun je 100 keer uitleggen dat dat het hele verhaal niet is, maar dan zei ze: ‘het is wel gezegd en dat moeten wij opschrijven’. Kortom, ze schreven losse hoofdstukken maar vergaten dat het een boek moest worden. Toch kwam het allemaal nog goed. Op het eind van de termijn van ons college concludeerde de Rekenkamer dat dit College bijna al haar ‘targets’ had gehaald.’

VERA NTW OOR DEN

VERANTWOORDEN IS PRIORITEITEN STELLEN

Van elke werkloze die een kapperszaak wil beginnen eist de overheid een businessplan en als ie dan een kleine startsubsidie nodig heeft, betaalt de overheid het verschil bij. Waarom maakt een kabinet geen plan? Wat is er over vier jaar af, hoeveel banen moeten er komen, hoeveel vreemdelingen kunnen worden binnengelaten, hoeveel minder criminaliteit moet gerealiseerd worden? Je kunt alles kwantificeren. En dan niet zeggen: 'wij willen dat er 120.000 woningen worden gebouwd, maar wij gaan daar niet over.' Er is geen enkel argument om het niet te doen maar het gebeurt niet omdat er geen enkele politieke partij is die daarmee campagne gaat voeren. Omdat het vanuit de bevolking niet doorslaggevend is voor wat betreft de keuze in het stemhokje.

Ons college heeft het simpeler gedaan dan de methode van Gerrit Zalm (Van Beleidsbegroting Tot Beleidsverantwoording, VBTB). Hij heeft gedacht vanuit een financiële cyclus. Je hebt de begroting met al die begrotingsposten, daar wordt zoveel aan uitgegeven,

soms worden er bedragen bij genoemd, vervolgens wordt er terug gerapporteerd over hoeveel er echt aan uitgegeven is enz. Een waslijst van dingen. En die VBTB geldt voor alle departementen. Maar niemand kan dat lezen of heeft het overzicht. Als het theoretisch te mooi is, sterft het in schoonheid.

Het verschil is dat wij hebben gezegd: laat de begroting de begroting. Er zijn vijf prioriteitsgebieden: veiligheid, huisvesting, economie, onderwijs en huisvesting. Die zijn niet dekkend voor wat we in totaliteit doen als gemeente. Daar zit cultuur, sport en verkeer niet bij. Maar de vijf prioriteitsgebieden zijn nu eenmaal de grootste problemen en uitdagingen van de stad. Daar hebben de mensen op gestemd. Dat moeten we kunnen verantwoorden en daar laten we ons op afrekenen. Daarmee zorg je al voor focus van beleid en duidelijkheid voor de burgers. In Den Haag moet iedereen zonnig aan zijn trekken komen en dus is alles prioriteit en ieder poppetje even belangrijk. Helemaal konden wij er natuurlijk ook niet omheen.

Marco Pastors is politiek leider van de lokale partij Leefbaar Rotterdam. Hij heeft voor deze partij zitting in de gemeenteraad van Rotterdam. Van 2002 tot eind 2005 was hij wethouder van deze stad.

Pastors is afkomstig uit Beneden-Leeuwen en kwam voor zijn studie bedrijfseconomie naar Rotterdam. Hij werkte van 1990 tot 1993 bij de OV-studentenkaart BV van wijlen Pim Fortuyn. Daarna werkte hij bij PinkRocade en bij Zenc (adviesbureau voor informatiseringsvraagstukken in de publieke sector).

Zo had ons college een wethouder Cultuur & Verkeer (Hulman, VVD red.) zonder één prioriteitsgebied in zijn portefeuille. Binnen de vijf gebieden hadden we in totaal 88 doelstellingen. Dus: conducteurs op de tram, centraal station veilig, van negen onveilige wijken naar nul, we hadden een veiligheidsindex, dat zijn echt hele concrete dingen. En er moesten 3000 woningen per jaar worden gebouwd, en de Keileweg dicht. Die vijf prioriteiten en 88 doelstellingen was de hoofdzaak. Overigens voor de goede orde, de begroting is elk jaar sluitend geweest!

RECHTEN EN PLICHTEN

'De overheid moet zich kunnen verantwoorden. Maar de bestaande instituties, UWV, Sociale Dienst, kunnen mensen kennelijk niet aan het werk helpen. Het is goed dat er blijkbaar andere partijen zijn die dat wellicht beter kunnen, want je moet reëel zijn. Als we gaan zitten wachten totdat die mensen vanzelf aan het werk gaan, schiet het ook niet op dus daar moet je bij helpen. Maar ik ben ervan overtuigd dat ook die

'reïntegratie-industrie', die grotendeels bestaat uit ex-Sociale Dienstmedewerkers en ex-politici, niet echt goed toegerust is. Daardoor ontstaat een zeker risico dat de overheid misbruikt wordt. Want zowel de uitkeringstrekker als het reïntegratiebedrijf zien de Sociale Dienst als een melkkoe. Dat is altijd het gevaar van externe partijen inhuren die geld gebruiken dat niet van hen is en waarop nauwelijks controle op effectiviteit is.'

'Ook de uitkeringstrekker moet zich kunnen verantwoorden. Dat begint bij meewerken naar vermogen. Dan moet je ook de uitkering kunnen intrekken als dat niet gebeurt. Als je kunt werken en er is een baan, dan heb je geen recht meer op die uitkering. Het is heel fijn geweest dat de rest van de samenleving even voor je heeft betaald, het is ook fijn dat de samenleving heeft gezegd: 'je mag naar de voedselbank maar nou is er werk.' Ik zie geen excuus om niet aan het werk te gaan door die zogenaamde armoedeval. De armoedeval bestaat niet want die hebben we gecreëerd door mensen een uitkering te geven terwijl er wel werk is.'

Mohammed (22)
(tweede van links)

Mohammed was ooit een vroegtijdige schoolverlater met een somber perspectief. Inmiddels heeft hij al zijn schulden afgelost, een taakstraf volbracht en een baan. Hij volgt bij Stichting De Blauwe Olifant in Amsterdam een opleiding tot jongerenwerker. In 2007 verwacht hij mentor te worden bij deze stichting en gaat hij zelf vroegtijdige schoolverlaters een handje helpen.

“We hielden vandaag voor de opleiding een gezamenlijk gesprek over verantwoordelijkheid. Daarbij viel op dat we allemaal een klein beetje een ander beeld ervan hadden. Een jongen zei dat je je aan afspraken moet houden. De ander vond dat je je zaken goed moet regelen. Het is goed dat iedereen een andere mening heeft want dan kun je er over discussiëren. Verantwoording is heel belangrijk wil je een goed en gelukkig leven leiden. Daarom moet je ook goed met je ‘gegeven’ verantwoordelijkheid omgaan.”

CO
ACH
EN

Joop Alberda
geeft zijn visie op 5 stellingen

Joop Alberda (1953) voltooide begin jaren zeventig zijn opleiding aan de sportacademie en raakte als jeugdtrainer gefascineerd door het vak van coach, hetgeen uiteindelijk resulteerde in zijn benoeming als bondscoach van het Nederlandse herenvolleybalteam in 1992.

IK WIL **ALTIJD** WINNEN

Joop Alberda zijn carrière bestaat uit coachen. Aanvankelijk combineerde hij het vak van botenbouwer nog met dat van jeugdtrainer, maar van lieverlee won het coachen het toch. Hoogtepunt vormde de gouden medaille die hij met de heren volleyballers in de wacht sleepte bij de Olympische Spelen in Atlanta (1996). Thans is hij voorzitter van NLCoach, een organisatie die het vak van coach naar een hoger plan wil tillen. In de 10-delige RVU televisieserie Werk Zat?! was Joop coach van acht lastig bemiddelbare kandidaten voor de arbeidsmarkt.

CO ACH EN

1

EEN TV-PROGRAMMA PRESENTEREN IS EEN MAKKIE

“Pfff...ik vond het knap moeilijk. Het was een bijzondere ervaring. Wat me vooral opviel was het tempo waarmee zo’n programma tot stand komt. Ik ben geen acteur of presentator en had voor mezelf toch het liefst wel wat meer trainingstijd willen hebben.”

2

MENSEN NAAR WERK COACHEN IS TOTAAL ANDERE KOEK DAN TOPSPORTERS BEGELEIDEN

“De verschillen zijn minder groot dan je op het eerste gezicht zou vermoeden. Sporters zijn wel meer uitgebalanceerd. Die weten heel goed dat hun talent eindig is. Na je 35-ste moet je wat anders gaan doen, da’s helder. En een sporter weet vanaf zijn geboorte ook precies waar zijn talent ligt. Bij deze kandidaten, op zoek naar een baan of bezig met een andere baan, was dat anders. Die hadden nog nooit echt stilgestaan bij hun talenten voor een bepaalde baan. Of hadden dat talent nog geen goede plek gegeven. Maar of je nu op een baan uit bent of op het erepodium wilt komen, het gaat toch om hetzelfde. Je hebt een droom die je wilt verwezenlijken en de coach begeleidt je daarbij. Vooral door de juiste vragen te stellen: Waarom doe je wat je doet? Waarom wil je die carrière? Wat wil je uiteindelijk bereiken? Wat is je eeuwige drijfveer? Hoe ziet je doel eruit? Kun je het levendig beschrijven?”

3

LANGDURIG WERKLOOS, EEN HANDICAP; DAN STAAT OOK EEN COACH MET LEGE HANDEN

“Wie door omstandigheden buitenspel staat op de arbeidsmarkt heeft het moeilijk. Dat soort langdurige negatieve ervaringen tekent een mens wel. En dat kan de motivatie aantasten. De taak voor de coach is dan om de kandidaat te helpen een visie te formuleren. In de serie hebben we gezien hoe de 22-jarige Nick in zijn rolstoel besluit om toch maar weer naar school te gaan. Terwijl hij in eerste instantie een baan in een computerwinkel wilde. Sylvia van 45 jaar wilde na 13 jaar huisvrouw aan de slag als etaleuse, dat was volgens haar zeggen haar droom. Maar het werd een baan bij de afdeling inkoop in een ziekenhuis. Haar werkelijke ambitie was namelijk om er ‘weer bij te horen’. Als coach ben je vooral begeleider en het is de kunst mensen met meer zelfkennis en zelfvertrouwen uit het proces te laten komen. Zelfvertrouwen fungeert als waarde voor de rest van je leven, voor alle facetten in je leven.”

4

JONGEREN HEBBEN MEER BAAT BIJ COACHING DAN OUDEREN

“Nee, dat is niet per definitie zo. Ouderen hebben wat meer autonomie vergaard en zijn vaak wat verder in wijsheid. Maar dat zegt nog niks over de manier waarop je in een baan functioneert. Daarbij gaat het om gewenste bekwaamheden en het getoonde gedrag. En daarbij kun je ouderen net zo goed coachen en begeleiden als jongeren.”

5

MEEDOEN IS BELANGRIJKER DAN WINNEN

“Nee, dat geldt zeker niet voor mij. Ik wil altijd winnen. Waarbij het wel zo is dat de reis belangrijker is dan het doel. Na afloop zie je wel of je gewonnen hebt. Want je kunt ook winnen zonder eerste te worden. Maar die wil om te winnen heb ik nog steeds. Elke dag opnieuw probeer ik een net iets betere Joop neer te zetten dan de Joop van de dag daarvoor.”

Zit al zijn leven lang in een rolstoel door spina bifida (open rug). Deed een opleiding voor administratief medewerker maar wilde meer. Kwam via het RVU-programma 'Werk Zat?!' terecht bij coach Joop Alberda. Heeft op eigen kracht een leerwerkplek gevonden bij de helpdesk van een ICT-afdeling van het Ministerie van Justitie en gaat een opleiding tot systeembeheerder volgen.

“Wat coach Joop Alberda heeft gedaan is me leiden naar het juiste pad. Ik heb meer inzicht ontwikkeld in wat ik wil en wat ik kan. Me een beeld gevormd van mijn droombaan. Ik wilde iets met computers en mensen, maar een baan in een computerwinkel kan mijn lichaam niet aan. Waar ik nu zit heb ik het erg getroffen. Het is leuk werk en ik zit tussen allemaal leeftijdgenoten die de hele dag bezig zijn problemen met computers en het netwerk op te lossen.”

Nick van Kuyk (23)

UIT VIND EN

Elena Simons

Elena Simons (1977) studeerde aan de Rietveld Academie, werkte voor reclamebureaus en is sindsdien ideeënmaakster, opvallend en niet altijd onomstreden. Ze richtte het Instituut voor Economische Disharmonisatie op. Elena is oprichtster en creatief leider van 'Wonder'. 'Wonder' gaat ervan uit dat maatschappelijke problemen het beginpunt van 'plezier en humor' zijn. "Door op een onverwachte en ontspannen manier naar een probleem te kijken, help je de oplossing ontstaan", is Elena's gedachte. Zo trakteerde Elena De Bijenkorf op omgekeerde diefstal: afval tegen hoge prijzen, en ging met uitkeringsgerechtigden naar Bloemendaal om de rijken te bedanken voor belasting. In april 2004 schreef ze het boek 'pret met moslims'. Zie voor al haar ideeën www.wonder.nl

STIGMABRANDING

Onlangs wachtte ik 's avonds op een trein, op een klein station. Het andere meisje op het perron kwam ongerust naar me toe: "Weet jij of er een pinautomaat in de buurt is?" Nee, er was geen pin bij dat kleine station. En de kaartjesautomaat accepteerde de pinpas van het meisje niet. Ze hoefde maar een klein stukje te reizen, en zou daarvoor een boete riskeren.

"Hoeveel kost dat kaartje?" vroeg ik.

"Eén dertig," zei het meisje.

"Dan betaal ik dat toch voor je. Ik heb een heleboel kleingeld op zak."

Nu was ze helemaal verontrust. "Nee," zei ze, "dat kan ik niet accepteren, ik ken je helemaal niet!"

"Joh," zei ik, "zo meteen stap ik in mijn trein en dan ben ik blij dat ik een goede daad heb verricht."

Mensen met een probleem hebben iets waardevols te bieden: hun probleem. Voor mensen zonder dat probleem, is het een luxe om ermee in aanraking te komen. Drama's geven het leven immers betekenis. Daarom gaat in films alles mis. Moord, oorlog, ruzie, terreur en horror lossen pas na anderhalf uur op in een gelukkig einde. Dat is fijn om naar te kijken en het is nog lekkerder om de problemen in werkelijkheid te ontmoeten.

Helpen in de daklozenopvang of eten in een restaurant waar kansarme jongeren hun beste beentje voor zetten, levert iets op. Gehandicapten, allochtonen of WAO'ers lijken in die zin op een café, een cd, drugs of een automerk. Consumenten kiezen datgene wat hen een goed gevoel geeft.

Er liggen hier nog tal van kansen voor mensen die niet makkelijk meekomen in de samenleving. Hun helpers moeten we niet langer als altruïst benaderen, maar als consument. Slimme bedrijven als Valid Express en Fifteen hebben het gat in de markt al ontdekt. En die markt is nog lang niet verzadigd. Laat mensen betalen voor een zondagse spelen met kinderen in de achterstandswijk. Begin een restaurant waar hoge piefen kunnen genieten van een normale bijstandsmaaltijd. 'Stigmabranding' biedt nog genoeg werk voor maatschappelijke uitvinders!

"Goed," zei het meisje, "geweldig bedankt!"

Wat een koopje, dacht ik, een goed gevoel voor slechts een euro dertig.

Elena Simons

Arnold van der Ploeg ⁽²⁶⁾

Nadat hij als caddie directeur Snijder van plan- en adviesbureau PAS bv had begeleid op de golfbaan, kreeg hij toegang tot de sollicitatieprocedure. En dat leverde hem uiteindelijk een baan op. Sinds 13 juni 2005 is Arnold 'secretarisch medewerker ('zeg maar manus van alles, van receptionist tot directiechauffeur') bij het adviesbureau.

“Ik was werkloos, en het 'golfproject' was deel van mijn reïntegratie. Zo'n dagje meelopen is toch wat anders dan een gesprek van een half uur aan een bureau. Je zit 5 of 6 uur met elkaar opgescheept en we hebben het over van alles en nog wat gehad; auto's, hobby's, fitness. Ik was één van de eersten die op deze manier een baan vond. RTL4, 2 Vandaag, Algemeen Dagblad, Spits... ik heb het verhaal al op veel plaatsen mogen vertellen. Nee, op de golfbaan ben ik na die ene keer niet meer geweest; da's echt geen sport voor mij.”

VERANTWOORDEN De uitkerings-
trekkers en het
reïntegratiebedrijf zien de
sociale dienst als melkkoe.

Marco Pastors

WERKEN Werk is voor veel
mensen al lang niet
meer wat het ooit was,
namelijk een manier om
geld te verdienen.

Peter van Lieshout